

La bambina di vetro

Dissabte 21 de novembre 2020

Degut a les noves restriccions a causa de la COVID-19, el laboratori es transforma en una càpsula que es pot fer a casa, en l'àmbit familiar, o a l'escola.

Aquest Laboratori de lletres i imatges s'emmarca dins el FESTIVAL PANORÀMIC. Extimitat. Públic, privat o secret.

Presentació del Laboratori:

La bambina di vetro

L'any 1962 Gianni Rodari va escriure un conte protagonitzat per un nen de vidre: ***Giacomo di Cristallo***. La il·lustradora Beatrice Alemagna, fent un homenatge al gran mestre italià, va escriure ***La bambina di vetro***.

Com seria l'experiència de tenir un cos de vidre?

Ens aproparem al concepte d'extimitat, de les fronteres entre allò públic i privat, tot llegint Rodari i Alemagna, experimentant amb la fragilitat de ser transparents.

Objectius

- Entendre el concepte d'extimitat.
- Investigar si és un concepte present a la literatura infantil.
- Conèixer, a través del conte de Rodari, l'obra d'aquest autor del qual celebrem el centenari del naixement.
- Conèixer, a través del llibre de Beatrice Alemagna, com en l'àmbit plàstic la literatura pot representar l'extimitat

Bibliografia

Bàsics

ALEMAGNA, Beatrice. ***Gisela de vidre***. Trad. Francesc Massana. Libros del zorro rojo, 2019

RODARI, Gianni. ***Jaime de cristal***. Il·lustr. Javier Aramburu. Sm, 2017

RODARI, Gianni. ***Contes per telèfon***. Il·lustr. Emilio Urberuaga. Trad. Teresa Duran. Joventut, 2012

Espiar l'interior de les cases

En aquest apartat podríem incloure molts llibres de petits on apareixen talls de grans edificis que ens permeten veure els interiors de les cases.

Exemple:

- GÖBEL, Doro; KNORR, Peter. ***Nuestra casa: una historia en dibujos***. Peter Knorr. Lóquez, 2016
- O la col·lecció: BERNER, Rotraut Susanne. ***El libro del otoño***. Anaya, 2007
- PUERTA LEISSE, Gustavo. ***Sentiments trobats***. Trad. Miquel Desclot. Ediciones Modernas El Embudo, 2020
- RABATÉ, Pascaul. ***Fenêtres sur rue. Matinées/Soirées***. Noctambule, 2013

Necessitat d'espais íntims

VAN ZEVEREN, Michel. *La puerta*. Corimbo, 2008

LIND, Åsa. *Le châle de grand-mère*. Il·lustr. Joanna Hellgren. Trad. Aude Pasquier. Cambourakis, 2013

Descripció

Per poder fer el laboratori des de casa, la biblioteca us proposa:

- Seguir les instruccions del blog, amb tots els passos perquè un adult pugui fer de dinamitzador.
- Vídeos i àudios amb pistes, i lectura dels llibres com a suport opcional al laboratori.
- L'opció de recollir a la Biblioteca Roca Umbert un lot de 15 exemplars del llibre *Gisela de vidre* i de *Contes per telèfon*.

D'on neix aquest laboratori?

Aquest laboratori s'emmarca dins el [Festival Panoràmic 2020](#) de Roca Umbert. Fàbrica de les Arts. El tema que proposava enguany era: **Extimitat. Públic, privat o secret.**

Com podíem explorar aquest concepte des de la literatura infantil? Ens venien al cap justament dos llibres que ens agraden molt i que han estat d'actualitat aquest 2020.

L'any 1962, **Gianni Rodari** ([#100Rodari](#) centenari 2020) va escriure un conte protagonitzat per un nen de vidre: *Giacomo di Cristallo*. La il·lustradora **Beatrice Alemagna**, fent un homenatge al gran mestre italià, va escriure *La bambina di vetro*.

Com seria l'experiència de tenir un cos de vidre? Aquest plantejament ens apropava al concepte d'extimitat, de la frontera entre allò públic i privat. Així és que vam bastir un laboratori on proposàvem experimentar amb la fragilitat de ser transparents, tot llegint Rodari i Alemagna.

Passos per fer el Laboratori:

Primera part: extimitat

Per entrar en matèria, us proposem de parlar del concepte d'**extimitat**, punt de partida d'aquest laboratori.

- Què és l'extimitat?
- Si és un concepte contraposat a intimitat... Els infants necessiten espais íntims?
- Hi ha alguns llibres de literatura infantil de ficció que plantegin aquest tema?

Us convidem a dialogar amb els infants sobre la seva necessitat d'**espais íntims**.

- Tenen espai i temps, a casa, per estar sols i fer allò que vulguin sense més explicacions?
- Us demanen que feu fotos de coses quotidianes o celebracions com si fos una cosa necessària, com un final lògic per deixar constància d'allò que s'ha fet?
- Aquesta necessitat potser l'hem provocat els adults?

- Què en pensen de les fotografies que els feu? Alguns potser ja tenen una identitat digital sense saber-ho? Ja surten als vostres perfils d'Instagram?
- La frontera entre privat-públic-íntim... com la viuen? L'entenen? Els espanta? Us espanta?

Us pot ajudar:

Explicació que inclou el programa del Panoràmic sobre què és l'extimitat:

"En aquesta nova edició, el festival se centrarà i indagarà sobre el concepte de les intimitats públiques i publicades, d'allò secret, privat i amagat a la imatge mostrada, descoberta i pública. El títol d'enguany, **Extimitat** ja ens dona unes coordenades sobre quina serà la narrativa visual. Per bé que la paraula *extim* apareix per primera vegada en un text d'Albert Thibaudet l'any 1923, no és fins a l'any 1969 que el psiquiatra i psicoanalista Jacques Lacan la utilitza en un dels seus seminaris. A dia d'avui, l'ús intensiu de les xarxes i la necessitat d'explicar la intimitat per tal que perdi el caràcter de privat per esdevenir públic han posat de relleu aquest concepte. Segons els psicòlegs, la pràctica habitual de donar a conèixer visualment allò que fins ara teníem reservat en l'espai més íntim i privat provoca un canvi en la nostra imatge i les relacions entre els altres, on res deixarà de ser innocu.

És evident que el cinema i la fotografia han marcat la nostra societat en tots els àmbits, des de l'entreteniment a la ciència i la informació, però mai com avui el seu impacte s'ha deixat sentir tant en la vida privada de les persones, passant de nodrir àlbums a convertir-se en una eina social decisiva en temps present.

Les fronteres entre el públic i el privat s'estan diluint de dins cap a fora. Assistim a una intimitat compartida amb entusiasme, que contagia, en paral·lel, la por d'una societat venuda i vigilada a través dels mateixos canals".

2. Alguns llibres infantils on apareix el concepte d'intimitat:

VAN ZEYEREN, Michel. *La puerta*. Corimbo, 2008

LIND, Åsa. *Le châle de grand-mère*. Il·lustr. Joanna Hellgren. Trad. Aude Pasquier. Cambourakis, 2013

Segona part: Giacomo di cristallo de Gianni Rodari

L'any 1962 Gianni Rodari publica els *Contes per telèfon*. Dins d'aquest recull hi trobem *Jaume de vidre*. Us proposem que llegiu el conte en veu alta, l'àlbum il·lustrat o el conte del recull:

RODARI, Gianni. *Jaime de cristal*. Il·lustr. Javier Aramburu. Sm, 2017

RODARI, Gianni. *Jaume de vidre A: Contes per telèfon*. Il·lustr. Emilio Urberuaga.

Trad. Teresa Duran. Joventut, 2012

Quines preguntes us desperta? Us convidem a compartir-les amb els vostres infants:

- **Què implica ser de vidre?** Té més coses bones o dolentes?
- Penseu que el protagonista és feliç sent així?
- Per quina raó pot ser perillós algú de vidre? **Què ho fa que el dictador li tingui tanta por?**

Us pot ajudar:

1. Àudio amb la lectura en veu alta del conte en català, amb traducció de Teresa Duran. Narració de Laia Aguilar: [JAUME DE VIDRE](#).
2. Àudio amb la lectura en veu alta del conte en italià, dins els actes del centenari a Itàlia. Programa de la Rai Radio Kids: [GIACOMO DI CRISTALLO](#).
3. Article de [Germán Machado](#), escriptor i llibreter, amb una anàlisi molt completa de l'obra rodariana.

Tercera part: *La bambina di vetro* de Beatrice Alemagna

Molts anys després, una autora i il·lustradora italiana, fent-li un homenatge, escriu *La bambina di vetro*. Beatrice Alemagna (Bologna 1973) explica que *Gisela de vidre*, de fet, es va publicar per primera vegada l'any 2002, però que ara havia volgut revisar aquella primera versió i fer-ne una nova publicació.

[En català ens ha arribat només la versió revisada i és la que teniu a les mans. Us proposem que feu una lectura compartida del conte en veu alta.]

I ara que coneixeu les històries de **Jaume i de Gisela de vidre**, què us sembla si en parlem? Els dos llibres juguen amb la hipòtesi del naixement d'un infant de vidre, transparent i fràgil. Però la història no és ben bé igual. Us convidem a parlar-ne i comparar-les.

- Què tenen en comú en Jaume i la Gisela?
- I en què es diferencien?
- Ser de vidre, és més complicat per a un infant o per a un adult?
- Amb quin dels dos personatges us sentiu més propers?
- Creieu que un dels dos ha estat més valent?
- Quin gir final us convenç més?

Us pot ajudar:

1. Crítica del llibre a la revista [Faristol](#).
2. En aquest article en italià de l'editorial [Topipittori](#), es pot entendre una mica la diferència entre ambdós llibres.

Quarta part: ser de vidre. El concepte

[És possible que aquesta part us la pugueu saltar perquè la conversa que aquí us proposem ja ha anat sorgint al llarg de les lectures anteriors. Però per si de cas, ens ha semblat important incloure-la.]

Després de llegir aquests dos contes és difícil no pensar en com serien les nostres vides en una situació similar. Dediquem una estona a pensar, seguint una de les propostes de Rodari "Què passaria si... fossis transparent...?":

- Com et sembla que ho viuries?
 - Hi ha alguna idea o pensament dins el teu cap que prefereixes que ningú vegi?
 - Tens secrets?
 - Tot allò que tens al cap o penses t'agrada?
-
- Si les cases fossin transparents i poguessis veure tot allò que hi passa... Et sembla que viuríem igual o no?
 - El vidre, a part de transparent, quina altra qualitat té? Com afectaria aquesta qualitat a les persones?

Us pot ajudar:

1. Compartir el llibre *Sentiments trobats* (Ediciones Modernas El Embudo, 2020).

Descripció que en fa l'editorial:

"En què es diferencia la gelosia de l'enveja?, per què en la nostàlgia sentim dolor juntament amb una lleugera sensació de plaer?, què cal perquè empatitzem amb algú? A partir de situacions que viuen els set personatges que habiten aquesta casa podem identificar allò que ells i nosaltres sentim, reflexionar sobre els matisos que distingeixen un sentiment d'un altre o comprendre per què de vegades interpretem el que ens passa d'una manera errònia. Llibre per llegir i mirar amb calma, per compartir-ne tant la lectura com les converses que incita i, en definitiva, per fer de la filosofia una experiència quotidiana".

Cinquena part: ser vidre. Experimentant la transparència i la fragilitat

Per imaginar d'alguna manera què pot representar el fet de ser transparent, et convidem a jugar i a experimentar amb diferents materials. Et mostrem diferents propostes que pots fer, adaptar o reinventar. No ens importa tant què en sortirà de tot plegat, sinó que el procés de creació d'alguna cosa t'ajudi a reflexionar sobre aquesta idea d'intimitat.

Proposta 1

La posada en escena de Beatrice Alemagna en el llibre *Gisela de vidre*

El principal recurs plàstic que utilitza Beatrice Alemagna en aquest àlbum és l'ús del paper vegetal, paper de ceba, per representar aquesta transparència de la Gisela. L'autora ens explica que aquesta tècnica la va aprendre gràcies a l'obra d'un altra gran mestre italià: **Bruno Munari**.

Destaquem dos dels seus llibres que són un exemple del joc de transparències: La capsa de ***Più e meno*** porta 72 fitxes, algunes transparents, amb la idea de jugar a combinar-les i crear escenes i històries.

El llibre de ***Nella nebbia di Milano***, editat també per Corraini, juga amb papers de diferents textures i colors, però sempre molt ben justificat amb la narració. La manera que té Munari justament de mostrar la boira de Milà, és jugant amb el paper vegetal.

Conèixer altres obres que també juguen amb aquesta idea de transparències pot ser un bon tancament de l'activitat. Ja sigui amb els llibres de Munari, com amb d'altres que utilitzen també aquesta tècnica:

I també experimentar directament amb fulls transparents, dibuixant i sobreposant els nostres dibuixos, calcant les nostres cares, a partir de:

- plàstic transparent (de folrar llibres)
- fulls acetats
- fulls de paper vegetal

Proposta 2

Explorar la transparència del vidre

Seguint la idea de transparència i zero intimitat, ens ha agradat molt un projecte artístic de **Clara Nubiola**, que pensem que pot inspirar-nos a jugar també amb la mateixa idea que ens planteja Beatrice Alemagna. Es tracta del projecte Las ciudades transparentes, que podeu consultar en aquest [enllaç](#).

Llegiu la proposta de l'artista Clara Nubiola. No us sembla suggeridora la seva idea? Què podríem representar agafant pots de vidre de casa i paper acetat per dibuixar?: allò secret, allò somniat, allò que ens preocupa... la ciutat i nosaltres, com èxercits que viuen en un rusc d'abelles on tot és observat i compartit.

“LA CIUTAT TRANSPARENT. CLARA NUBIOLA

La agencia Herraiz & Soto invitó a 4 estudios / artistas a realizar una intervención en el marco de la exposición "Connected beings" organizada por el Mobile World Centre.

Se nos invitó a realizar una instalación alrededor de 4 bustos en los que proyectaban la charla de 4 ponentes.

En mi caso, el ponente fue Josep Perelló.

Ciudad y conectividad.

LA PROPUESTA

La ciudad opaca desaparece.

La ciudad que no muestra, que esconde, ya no tiene cabida.

Se exige transparencia.

Una ciudad abierta al ciudadano, que permita participar, comunicar, tejer, descubrir, saber, relatar, construir, generar, provocar.

Una ciudad que es herramienta para el que la habita, que se construye desde y para el ciudadano. Sin su implicación, la nueva ciudad no tiene sentido.

Josep Perelló parte del ciudadano como elemento imprescindible para “hacer ciudad”.

La nuevas herramientas, la tecnología a merced del habitante, que informa, critica, opina, colabora y construye ciudad.

La instalación surge de estas dos premisas y un objeto.

La ciudad transparente que ofrece.

El ciudadano participativo que utiliza.

Y un bote de miel.

¿Un bote de miel?

Josep Perelló estudia a las abejas urbanas, investiga su desaparición.

Botes de miel vacíos construirán una ciudad.

De rascacielos y casas bajas.

Una ciudad transparente.

Dentro, y en hojas de acetato, ilustraciones de sus objetos, usos y ciudadanos.

Un árbol, las viejitas al sol, un mercado, un quiosco, un edificio, el mar.

Una ciudad transparente hecha de habitantes.”